

**Методичні рекомендації щодо викладання іноземних мов
в закладах загальної середньої освіти
у 2024/2025 навчальному році**

*Людмила Жарікова,
старший викладач кафедри методики
мовно-літературної освіти
Інституту післядипломної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка*

Навчання іноземних мов у 2024-2025 навчальному році проводиться за наступними програмами:

у 1–4 класах – за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом О. Я. Савченко або Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Р. Б. Шияна;

у 5–7 класах – за Типовою освітньою програмою, затвердженою наказом МОН 19 лютого 2021 року за № 235 (у редакції наказу МОН від 09.08.2024 № 1120), модельними навчальними програмами, яким наказом МОН від 12 липня 2021 року № 795 надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»: модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М.); модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Зимомря І. М., Мойсюк В. А, Тріфан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.); модельна навчальна програма «Друга іноземна мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М., Мацькович М. Р., Глинюк Л. М., Браун Є. Л.);

Педагогічні працівники закладу освіти обирають модельні навчальні програми на певний цикл повної загальної середньої освіти і не можуть змінювати їх усередині циклу, зокрема при переході від 5-го до 6-го класу, оскільки кожна з модельних навчальних програм має особливості щодо реалізації вимог стандарту до результатів навчання на адаптаційному циклі. Водночас, для класів, які розпочнуть навчання на тому самому циклі повної загальної середньої освіти (зокрема, одному з циклів базової середньої освіти) у наступних роках можуть бути обрані модельні

навчальні програми інших авторських колективів. Різні класи однієї паралелі можуть навчатися за різними модельними навчальними програмами.

Спираючись на модельні навчальні програми, заклад освіти може розробляти власні навчальні програми, затверджуючи їх рішенням педагогічної ради закладу.

у 8–9 класах – за Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти II ступеня, затвердженою наказом МОН від 20.04.2018 № 408; навчальними програмами з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов. 5-9 класи. Англійська мова. Німецька мова. Французька мова. Іспанська мова;

у 10–11 класах – за Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти III ступеня, затвердженою наказом МОН від 20.04.2018 № 407 (у редакції наказу МОН від 28.11.2019 № 1493); навчальними програмами з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов. 10-11 класи. Англійська мова. Німецька мова. Французька мова. Іспанська мова.

Затверджено нову редакцію Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН від 09.08.2024 №1120). Головна мета запропонованих змін — зробити типову освітню програму більш гнучкою для впровадження різноманітних навчальних планів та надати змогу закладам освіти передбачити навчальні години для подолання освітніх втрат.

Типовою освітньою програмою передбачено вивчення іноземної мови як обов'язкового освітнього компонента (рекомендований обсяг тижневого навантаження для 7-9 класів - 3,5 години) та другої іноземної мови як вибіркового освітнього компоненту. Друга іноземна мова (не менше двох годин на тиждень) включається до навчального плану освітньої програми за вибором закладу освіти як вибірковий освітній компонент за рахунок перерозподілу навчальних годин інших освітніх галузей.

Автономія вчителя

Автономія вчителя має бути забезпечена академічною свободою, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільним вибором форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі, розробленням та впровадженням авторських навчальних програм, проєктів, освітніх

методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання. Під час розроблення календарно-тематичного та системи поурочного планування вчитель самостійно вибудовує послідовність формування очікуваних результатів навчання, враховуючи послідовність розгортання змісту в навчальній програмі. Учитель може упродовж навчального року вносити зміни у календарно-тематичне планування, відповідно до того, як учні засвоїли навчальний матеріал, визначати кількість годин на вивчення окремих тем і змістових модулів.

Календарно-тематичне планування складають у довільній формі, у тому числі з використанням друкованих чи електронних джерел. Воно може бути об'єднане з навчальною програмою в один документ. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-тематичних планів та поурочних планів-конспектів є індивідуальною справою вчителя. Встановлення універсальних стандартів таких документів у межах закладу загальної середньої освіти, міста, району чи області не передбачено законодавством.

Оцінювання

Для учнів 5–7 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, оцінювання здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання». Але потрібно пам'ятати, що **заклади освіти мають право на свободу вибору форм, змісту та способів оцінювання за рішенням педагогічної ради.**

В оцінюванні результатів навчання учнів / учениць важливо розрізнати поточне оцінювання, формувальне оцінювання (оцінювання для навчання або оцінювання «в процесі») та підсумкове оцінювання (семестрове, річне). Поточне, формувальне оцінювання здійснюють з метою допомогти учням усвідомити шляхи досягнення кращих результатів навчання, тоді як підсумкове оцінювання має на меті отримати дані про рівень співвіднесення навчальних досягнень учнів з обов'язковими / очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом та/або освітньою програмою.

Алгоритм формувального оцінювання:

1) Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей на певний період (наприклад, заняття, тиждень, період, відведений для вивчення теми, тощо). Основою для вироблення навчальних цілей є

очікувані результати навчання, передбачені відповідною навчальною програмою, та критерії оцінювання.

2) Ознайомлення учнів з критеріями оцінювання, за якими буде визначено рівень їхніх досягнень на кінець навчального семестру та року. Доцільно впроваджувати поступове залучення учнів до вироблення критеріїв оцінювання результатів окремих видів навчальної діяльності.

3) Надання учням зворотного зв'язку щодо їхніх навчальних досягнень відповідно до визначених цілей. Зворотний зв'язок має бути зрозумілим і чітким, доброзичливим і своєчасним. Важливо не протиставляти учнів одне одному. Доцільно акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень учня /учениці. Труднощі в навчанні доцільно обговорювати з учнями індивідуально. Зворотний зв'язок надають у письмовій, усній формі, залежно від дидактичної мети й виду навчальної діяльності.

4) Створення умов для формування вміння учнів аналізувати власну навчальну діяльність (рефлексія). Під час навчальної діяльності доцільно спрямовувати учнів на спостереження своїх дій і дій однокласників, осмислення своїх суджень і дій з огляду на їх відповідність навчальним цілям. Важливим є створення умов для активної участі учнів у процесі оцінювання із застосуванням критеріїв, зокрема шляхом самооцінювання та взаємооцінювання, та спільне визначення подальших кроків для покращення результатів навчання.

5) Коригування освітнього процесу з урахуванням результатів оцінювання та навчальних потреб учнів.

Підсумкове оцінювання за семестр здійснюють за групами результатів навчання, що передбачені Критеріями оцінювання за освітніми галузями, з урахуванням різних форм і видів навчальної діяльності. Для формування висновків щодо рівня досягнення обов'язкових результатів навчання за семестр учитель / учителька може запропонувати учнівству: 1) виконати комплексну підсумкову роботу, завдання якої дозволяють установити результати навчання за всіма групами результатів, визначеними в Критеріях оцінювання за освітніми галузями; 2) виконати окремі підсумкові роботи для кожної групи результатів, визначеної у Критеріях оцінювання за освітніми галузями.

Факт проведення контролю зазначають у класному журналі в графі «Зміст уроку». Оцінку за роботу фіксують без дати після останньої тематичної оцінки в семестрі (у разі її проведення). У разі відсутності учня / учениці на уроці, оцінку за контроль певної групи загальних результатів ставлять

на основі педагогічного спостереження впродовж семестру. Таким чином, очевидно, що семестрова оцінка складається з результатів педагогічного спостереження за семестр та результатів семестрового контролю за групами результатів навчання.

Ми рекомендуємо здійснювати його з урахуванням різних видів навчальної діяльності, які мали місце протягом семестру, та динаміки особистих навчальних досягнень учня / учениці на основі оцінювання груп загальних результатів.

У Свідоцтві досягнень виставляють семестрові оцінки за групами результатів. На підставі оцінок за групами результатів виставляють загальну оцінку за семестр.

Річне оцінювання здійснюють на підставі загальної оцінки результатів навчання за I та II семестри. Річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним від оцінок за I та II семестри. Для визначення річної оцінки потрібно враховувати динаміку особистих досягнень учня / учениці протягом року.

Оцінка результатів навчання учнів є конфіденційною інформацією, яку повідомляють лише учневі / учениці, його / її батькам (іншим законним представникам).

Групи результатів

Група результатів 1. Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування відноситься до читання та аудіювання.

Група результатів 2. Взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу через засоби іноземної мови відноситься до діалогічного мовлення (говоріння) та обміну інформацією у письмовому вигляді (обмін повідомленнями або відповідь на лист).

Група результатів 3. Надання інформації, висловлювання думок, почуттів та ставлення іноземною мовою відноситься до письмових робіт та монологічного мовлення.

Безкоштовні онлайн-ресурси для використання під час підготовки до уроків та організації дистанційного навчання

Англійська мова.

Британська Рада: Навчання різних вікових груп: практичні ресурси, плани уроків тощо <https://www.teachingenglish.org.uk/resources> Низка різноманітних коротких курсів для вчителів на FutureLearn <https://www.teachingenglish.org.uk/training> Тематичний блог для вчителів: дистанційне навчання <https://tinyurl.com/y8lesqzd> Путівник із дистанційного навчання <https://tinyurl.com/ydgtesy0> Публікація «Інновації в освіті: дистанційне навчання <https://tinyurl.com/y8kqp5qz> Навчальний відео-серіал Word on the street (рівні B1, B2) <https://tinyurl.com/yc44nndh> Аудіо-серіал Big City Small World (рівень B1) <https://tinyurl.com/rlgq7j2> Колекція ресурсів для розвитку мовленнєвих умінь <https://learnenglish.britishcouncil.org/skills> Граматичний практикум <https://learnenglish.britishcouncil.org/grammar> Лексичний практикум <https://learnenglish.britishcouncil.org/vocabulary> Express Publishing Матеріали для сприймання на слух (рівні A2 – B1), плани уроків, формувальне оцінювання <https://foliobooks.com.ua/ua-teachers-room> Безкоштовні ресурси для вчителів від видавництва: робочі аркуші, картки, аудіо-аписи, портфоліо та багато іншого <https://tinyurl.com/y9dk9nca> Linguist – Cambridge University Press – MMPublications Дистанційне навчання (1 – 4 класи): Quick Minds <https://bit.ly/2xGdCeV> Super Safari <https://bit.ly/3eH0HtB> Kid's Box <https://bit.ly/2RXm93H> Дистанційне навчання (5 – 9 класи): Eyes Open <https://bit.ly/2zmAS1R> Think <https://bit.ly/3brzFVe> Prepare <https://bit.ly/2wXqdK4> Дистанційне навчання – підготовка до складання Кембриджських іспитів: Objective <https://bit.ly/2Y2gDRv> Compact <https://bit.ly/2RVJ1AA> Complete <https://bit.ly/2Vs2QBN> Fun Skills (Starters) <https://tinyurl.com/y9jhesw9> Fun Skills (Movers) <https://tinyurl.com/ydyx6o8c> Fun Skills (Flyers) <https://tinyurl.com/y83s43rn> Безкоштовний інтерактивний додаток, аудіо, додаткові ресурси, підручники, книги для вчителя та інше до курсу Quick Minds for Ukrainepідручники, книги для вчителя та інше до курсу Quick Minds for Ukraine <https://tinyurl.com/y77lj6me> Методичні поради, посилання на платформи для організації дистанційного навчання та інше: Quizlet <https://tinyurl.com/y8yl7oel> Kahoot <https://tinyurl.com/y9x5n54z> Blackboard <https://tinyurl.com/yd5n42a7> Використання візуальних елементів <https://tinyurl.com/y8gkyof9> Дія та взаємодія – важливі складники дистанційного навчання у початковій школі <https://tinyurl.com/ybhj8jqs> Відеоуроки Smart Junior for Ukraine для учнів 1-3 класів <https://tinyurl.com/ybdkm5qv> Oxford University Press Навчаємося вдома: вебінари, блоги, корисні поради, ідеї, завдання та інше <https://tinyurl.com/ycsvcuuh> Вчительські спільноти, вебінари, підписка на професійні розсилки, домашнє читання тощо <https://tinyurl.com/y9lcqxuu>

Оцінювання: активності, які допомагають учням продемонструвати те, що вони знають <https://tinyurl.com/y7fnqnek> Адаптивне тестування у вивченні англійської мови <https://tinyurl.com/y7vn7g66> Оцінювання глобальних умінь <https://tinyurl.com/y74fcmzz> Створення тестів для підлітків <https://tinyurl.com/y98koce9> Серія вебінарів для вчителів на тему оцінювання <https://tinyurl.com/y8tejpna> Pearson - DINTERNAL EDUCATION Освітній сайт «Пірсон» Україна <https://www.pearson.eu/cee/ukraine/homepage/> Дистанційне учіння та навчання <https://tinyurl.com/ya5e77wl> Вебінари та відео тренінги для вчителів англійської мови <https://tinyurl.com/y9u6avfr> Ресурси для вчителів <https://tinyurl.com/yaz5mcch> Ресурси для учнів <https://tinyurl.com/y79lec3u> Освітній проект: уроки наживо <https://tinyurl.com/y9cvmmxx> MACMILLAN EDUCATION Початкова школа: <https://macmillanukraine.com/distance-learning> / Середня та старша школа <https://macmillanukraine.com/distance-learning> / Відеоінструкції стосовно роботи з онлайн-ресурсами <https://www.youtube.com/channel/UCy6NceQPLfFGjKuq6l8l-3w/playlists> Вебінари з експертами по дистанційному навчанню <https://www.macmillanenglish.com/tr/distance-teaching-and-learning-hub/know-how/webinars>

Французька мова Основні інтернет-ресурси з французької мови для різних категорій користувачів, зосереджені на одній платформі <https://kit-francais.glideapp.io> / Базовий інтернет-ресурс з французької мови для батьків <https://tinyurl.com/yazfnkcw> Базовий інтернет-ресурс для вчителів французької мови <https://tinyurl.com/y9vvjahb> Базовий інтернет-ресурс для учнів, навчальний додаток <https://tinyurl.com/y88q3zv2> Сайти для безкоштовного вивчення французької мови: для учнів усіх рівнів <https://tinyurl.com/y8rdoynx> <https://www.bonjourdefrance.com> / Безкоштовні онлайн тести для перевірки рівня володіння французькою мовою <https://tinyurl.com/ydgg4g2t> <https://tinyurl.com/y9sclmem> <https://tinyurl.com/yc4a9ehu> Додатки для вивчення французької мови <https://www.lingozing.com/fr> / <https://babadum.com> / Французька мова для вчителів і учнів <https://savoirs.rfi.fr/en/apprendre-enseigner> Безкоштовний навчальний кібержурнал для вивчення французької мови в режимі онлайн <https://tinyurl.com/ybxslzms> <https://tinyurl.com/ybgtd3ow> <https://tinyurl.com/y7xftroq> <https://espacevirtuel.emdl.fr/> IFprofsUkraine – соціальна мережа професійного типу, яка об'єднує франкомовних освітян України <https://ua.ifprofs.org> / <https://tinyurl.com/y9lzo6hy> <https://enseigner.tv5monde.com> / Навчальні матеріали для вчителів

французької мови, з використанням актуальних подій у Франції та світі <https://tinyurl.com/ybxslzms> <https://tinyurl.com/ybgtd3ow> <https://espacevirtuel.emdl.fr> / Допоміжний сайт з вивчення французької мови <https://www.zerodeconduite.net> / PROFLE+ – навчальна онлайн платформа для вчителів французької мови <https://www.ciep.fr/formation/profile-plus> <http://www.cned.fr/inscription/8PFLEDIX> Відкриті курси (MOOC) для викладання французької мови <https://mooc.cavilam.com> / IFOS навчальна платформа для викладання професійної французької мови <https://ifos.institutfrancais.com>

Німецька мова для учнів:

Дитячий Університет для дітей віком від 8 до 12 років, де вони мають можливість навчатися за трьома напрямками: людина, природа, техніка, а також вивчати німецьку мову <https://tinyurl.com/y7p7w6sn> Онлайн-університет JuniorUni для учнів від 12 до 14 років <https://tinyurl.com/yamzdemt> Безкоштовна комп'ютерна гра для учнів віком від 8 до 12 років, яка мотивує їх до вивчення іноземних мов, водночас, допомагає оцінити навчальні досягнення учнів <https://tinyurl.com/ycfap3vw> Місто слів. Навчальний додаток для опанування лексики рівня A1/A2 <https://tinyurl.com/h2tcz7w> 10 навчальних розділів для опрацювання лексики та граматичних структур на повсякденні теми <https://tinyurl.com/y9ne2nkk> Казки з усього світу <https://tinyurl.com/y78hfalz>
Для вчителів:

Безкоштовні вебінари для вчителів німецької мови від Goethe-Institut <https://tinyurl.com/y8lbfjg6> <https://tinyurl.com/ychn9gns> Матеріали для навчання, цікаві ідеї для занять, актуальні теми з методики та дидактики німецької мови <https://tinyurl.com/yba2l3c5> Онлайн платформа Goethe-Institut «Німецька в початковій школі»: добірка матеріалів, які можна використовувати, щоб зробити уроки веселими та різноманітними <https://tinyurl.com/y9srcdx7> Проект «Lautstark»: різноманітні дидактичні матеріали до теми «Популярна музика із Німеччини» <https://tinyurl.com/ycmrcrfd> Художні фільми або відеоролики для мотивації учнів у процесі навчання <https://tinyurl.com/y7laq7l4> Дидактичні матеріали з літератури <https://tinyurl.com/yc4993cf>